

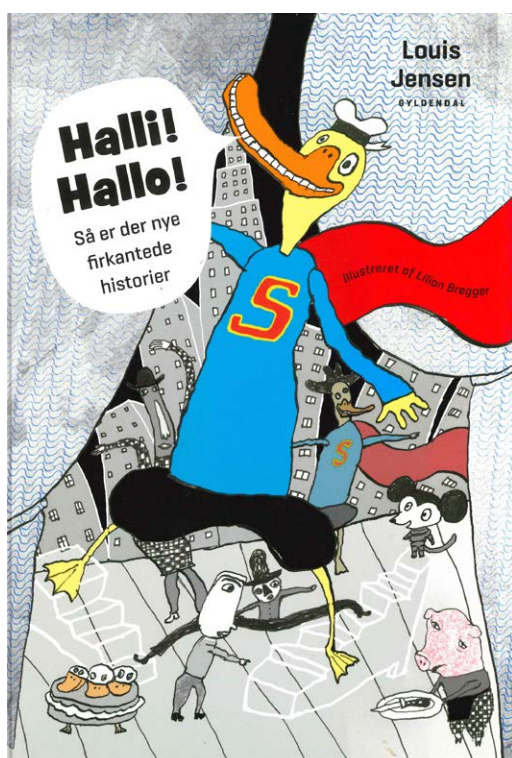
Leg og liv i naturen

Louis Jensens firkantede historier som grundlag for økokritisk litteraturlæsning

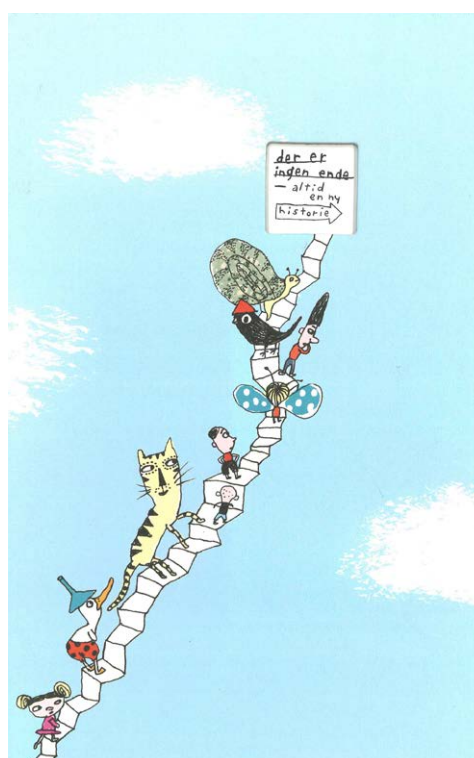

ANNA KARLSKOV SKYGGEBJERG, LEDER AF NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING

Louis Jensens firkantede historier er kendt og elsket af mange dansklærere i grundskolen. Siden midten af halvfemserne har de prosalyriske firkanter været at finde i mange læremidler målrettet litteraturundervisningen i indskoling og på mellemtrinnet. Adskillige elever har således gennem tre årtier læst, fortolket og i egen skrift imiteret de korte karakteristiske tekster. Mange elever har ligesom deres lærere taget godt imod Louis Jensens firkanter på grund af den let aflæselige form og det appellerende indhold med nærhed til barnets egen fantasi og logik, humor og genkendelige symboler. Denne artikel kaster et nyt lys på en allerede kendt genre ved at kombinere Louis Jensens firkantede historier med økokritisk litteraturlæsning. Indledningsvist introduceres begrebet økokritik i relation til børnelitteratur og fortolkning; dernæst fremhæves og fortolkes forholdet mellem natur, kultur og menneske i et udvalg af Louis Jensens historier, og afslutningsvist drøftes deres potentiale i en økokritisk litteraturundervisning.

Billede 1: Louis Jensen og Lilian Brøgger: Halli! Hallo! Så er der nye firkantede historier. Gyldendal, 2012.

Billede 2: Lilian Brøgger, Maria Lundén og Louis Jensen: Der er ingen ende – altid en ny historie (det er med vilje, at illustratør, grafiker og forfatter er byttet om). Gyldendal, 2016.

Børnelitteratur om natur

Børnelitteratur fra H. C. Andersen over Astrid Lindgren og frem til i dag er rig på skildringer af dyr, planter, himmel, hav, skov og vejrlig; og børns erfaringer i og med naturen er genstand for løbende refleksion, diskussion og forandring. Nogle gange fremstår naturen idyllisk og imødekommende, andre gange virker den mere ildevarslenende og skræmmende. Skiftende billeder af natur og forholdet mellem natur og menneske kendetegner også Louis Jensens forfatterskab og i særdeleshed de 1001 firkantede historier, hvor blandt andet sol, måne, stjerner, dyr og planter er tildelt egne stemmer og agens. De 1001 historier indeholder billeder af naturelementer formidlet gennem magi og antropomorfering, og der er hverken tale om realisme eller tilstræbt kundskabsformidling. Alligevel er det tesen i denne artikel, at de 1001 firkantede 'historier', som de her kaldes efter Jensens egen genrebetegnelse, rummer et stort litteraturdidaktisk potentiale i forhold til at skabe engagement i og nysgerrighed over for naturen og de måder, vi som mennesker omgås den på.

” Skiftende billeder af natur og forholdet mellem natur og menneske kendetegner også Louis Jensens forfatterskab og i særdeleshed de 1001 firkantede historier, hvor blandt andet sol, måne, stjerner, dyr og planter er tildelt egne stemmer og agens.

Hvis man anerkender kultur og litteratur som bidrag til barnets udvikling og dannelse som borger og menneske, kan også den læste, sete eller hørte børnelitteratur naturligvis have indflydelse på naturens tilstand og fremtid – ligesom det omvendte også er og altid har været gældende, nemlig at naturfænomener virker som inspirationskilde for og i børnelitteratur. Når (børne)litteratur – her altså i særdeleshed Louis Jensens 1001 firkantede historier – viser forskellige former for natur, bliver læseren i samme moment opfordret til at forestille sig forskellige scenarier for, i og med natur og mennesker.

En otte og fyrretyvende gang var der en blåmejse der sad i et træ i sin rede og så ud over landet på de grønne marker og en å der løb forbi på en eng foran skoven.

(Jensen, 1992, upagineret)

De australske litteraturteoretikere Geraldine Massey og Clare Bradford taler om læsning af børnelitteratur og anden fiktion som et muligt grundlag for udvikling af et såkaldt "ecocitizenship" (Massey & Bradford, 2011), hvilket bedst lader sig oversætte til "økologisk medborgerskab". Begrundelsen for anvendelse af litteratur i dannelsen af en særlig natur- og omverdensforståelse hos barnet er i Massey & Bradfords udlægning, at litteratur (og anden fiktion) om natur giver barnet mulighed for reel indlevelse og en flerperspektivisk forståelse, hvor det udefrakommende blik suppleres med indre synsvinkler. Litteraturlæsning antages altså med andre ord at kunne spille en rolle ved både at skabe interesse for, engagement i og viden om natur. Beskæftigelsen med kultur om natur kaster lys på menneskets relation til andre arter og kan dermed også danne basis for diskussioner om sameksistens og ansvar, og økokritisk litteraturarbejde hænger tæt sammen med de bæredygt-

tighedsformål, som findes i skolens (og også børnehavens) og professionsuddannelsernes opdrag (Goga, 2019; Skyggebjerg, 2024).

Økokritik og naturinteresse

Økokritik er en rummelig betegnelse, som dækker over diverse strømninger inden for kunst, filosofi, pædagogik og didaktik. Når man bruger ordet økokritik i litteraturredidaktisk sammenhæng, er det meningsfuldt at tage udgangspunkt i økokritikken som en kulturanalytisk praksis (Goga et al., 2018). Udgangspunktet for økokritikken er en opmærksomhed omkring naturen, herunder også en optagethed af forskellige definitioner på natur (Garrard, 2012).

” **Udgangspunktet for økokritikken er en opmærksomhed omkring naturen, herunder også en optagethed af forskellige definitioner på natur.**

Inden for økokritikken diskuteres det ofte, om og hvordan mennesket adskiller sig fra naturen. På den ene side er mennesket som biologisk væsen en del af naturen, og på den anden side adskiller mennesket sig fra den øvrige natur ved at være ekstremt dominant. Menneskets særstatus betyder, at det kan påvirke landskab og natur ved blandt andet at eliminere andre arter. Det er netop den menneskelige påvirkningskraft og magt over omgivelserne, som økokritiske litteraturredidaktikere som Massey & Bradford (2011) ønsker at belyse og skabe bevidsthed om. I denne artikel bliver natur forstået og omtalt som noget, der ligger uden for og adskiller sig fra mennesket, og et centralt spørgsmål bliver da, hvordan mennesker indgår i og interagerer med denne natur. Som mennesker er vi vant til at se på naturen med os selv som udgangspunkt. I et sådant antropocentrisk (menneskecentreret) perspektiv er dyr og planter ofte underlagt en menneskelig nyttetænkning, som i høj grad kan (og bør) problematiseres ud fra en økokritisk tankegang. Her fungerer Louis Jensens 1001 firkantede historier eksemplarisk, fordi relationen mellem menneske og natur hele tiden bliver forhandlet, og sympati og fortælleperspektiver skifter, så også dyr og planter får en stemme. Det ser man for eksempel i nedenstående historie, hvor tulipaner og vintergækker af fortælleren bliver betragtet som besjælede og beåndede væsener, der er i stand til at agere i egen ret. Deres ulykke er dog, at mennesket ikke forstår værdien af naturen og destruerer den i arrigskab og uden videre rationale.

En et hundrede og syttende gang var der en rapkæftet tulipan med et ildrødt hoved, der stod og råbte op ude i haven. Og tre vintergækker der sang så smukt, at det gav genlyd helt op på den anden side af skyerne. Men den sure mand der ejede haven og havde fået en lang næse, havde kun forstand på at være sur. Derfor slog han først hovedet af tulipanen, og dernæst sparkede han de tre vintergækker omkuld.

(Jensen, 1995, upagineret)

Økokritikken er ikke forbundet med en bestemt analysepraksis eller fortolkningsmetode. Det handler om en dyb interesse for fremstillingen af natur, dyr, miljøer og mennesker snarere end om en metode (Goga, 2019). Alle tekster kan i princippet omfattes af økokritiske perspektiver, uanset hvilke genrer teksterne indskriver sig i, eller hvilke (hoved)temaer de behandler. Særligt relevant er det naturligvis at se på tekster, hvor naturfænomener eller naturbeskrivelser spiller en særlig rolle. Økokritiske tekstfortolkninger i skolen forbindes ofte med længere fortællende tekster (særligt romaner og grafiske romaner, men også film), der eksplicit forholder sig til ubalancer i naturen og til forholdet mellem menneske og natur. Men økokritikken som akademisk og didaktisk disciplin har oplagt et bredere grundlag end tekster, der indholdsmæssigt tematiserer kriser og forandringer (Garrard, 2012, s. 5). Netop børnelitteratur byder sig til, når det handler om overhovedet at få øje på naturen og undersøge menneskets relation til den, og de korte, lyriske tekster har den fordel, at sproget og de konkrete naturfremstillinger og metaforer hurtigt kommer i centrum.

Selvom økokritik er et forholdsvis nyt ord i litteraturredidaktisk sammenhæng, er sammentænkningen af litteratur og læsning med en interesse for natur ikke ny. Koblingen mellem barn og natur kan især henføres til Jean-Jacques Rousseaus pædagogiske klassiker *Emile* (1762), hvor en central pointe netop er, at barnet dannes i og af mødet med naturen. Forfattere af børnelitteratur – og af litteratur i det hele taget – har gennem århundreder ladet sig inspirere af Rousseau og hans tilgang til natur og opdragelse. Såvel romantikere som realister har dyrket barnets relation til naturen som et ideal og et vilkår for dannelse.

Inden for den kulturanalytisk orienterede økokritik bestræber man sig på at skabe bevidsthed om forskellige synsvinkler på naturen, og hvad de betyder. Hvad betyder det for eksempel for en tekst, at den er fortalt fra et menneskes, henholdsvis et dyrs eller et træs synsvinkel? Hvilke blikke kaster mennesker på naturen, og er det muligt at yde andre arter, altså dyr og planter, retfærdighed ved at give dem et (menneskeligt) sprog? Med litteraturundervisningsbriller virker det overordentlig relevant at arbejde med forskellige teksters fortællerposition – hvem ser hvad, og hvilke konsekvenser har det? Man behøver ikke at kende til begrebet antropocentrisme og heller ikke alternativerne økocentrisme og zoocentrisme for at synes, at det er spændende. Hos Louis Jensen er hovedsynsvinklen antropocentrisk (der er en menneskelig jegfortæller), men man kan samtidig finde eksempler på både økocentriske og zoocentriske indslag, hvor natur og dyr er i centrum, og fortælleren altså forsøgsvist tager andre skabningers perspektiv.

” Inden for den kulturanalytisk orienterede økokritik bestræber man sig på at skabe bevidsthed om forskellige synsvinkler på naturen, og hvad de betyder.

Louis Jensens firkantede historier som en særlig genre

Louis Jensen (1943-2021) var en af de mest produktive og berømmede danske forfattere af børnelitteratur i slutningen af 1900-tallet og starten af det nye årtusinde. Forfatterskabet består af over 100 titler inden for næsten alle litterære genrer: romaner for børn, unge og voksne, billedbøger, noveller, biografier, fagbøger og digte. Det mest omfattende og længst varende projekt er dog uden undtagelse udgivelsen af de 1001 firkantede historier, der er udkommet over en periode på 25 år i elleve separate bind.

Hver af de første ti bind indeholder hundrede historier, mens det sidste bind rummer én afsluttende historie. Alle bøgerne er illustreret af Lilian Brøgger (f. 1950), hvis tegninger fortolker tekster-

ne og tilføjer nye betydningslag. For hvert bind udvides antallet af illustrationer, og fra bind fire (2002) tilføjes farveillustrationer. I det allersidste bind er verbalteksten gemt til sidste side, så der er tale om en tilnærmelsesvist ordløs billedfortælling, der afsluttes med en selvrefererende firkant om et skrivende jeg, der afslutter sit værk. Den sidste historie virker som en metafiktiv fortællerkommentar med en opfordring til altid at se efter de gode historier og fortælle videre i selskab med andre levende skabninger. Konkret optræder der en hare, hvilket nok ikke er tilfældigt, for her findes de længste og mest lyttende ører. Natur og kultur bliver flettet sammen, og det sker altså også i finalen på det store projekt.

De firkantede historier er ofte blevet trukket frem som et eksempel på kompleks og eksperimenterende børnelitteratur, men samtidig har de en meget umiddelbar appel til læserne (Skyggebjerg, 2016; Beck Rasmussen, 2008; Thomsen, 2002). Genren 'firkantet historie' er Louis Jensens egen opfindelse: Der er tale om et lille stykke prosalyrik med et fortællende og/eller beskrivende indhold. Antallet af ord varierer, men den grafiske form er altid en firkant. Dog findes der en undtagelse i form af en enkelt trekant, der med et typisk metafiktivt indslag gør oprør mod konformiteten ("En tre hundrede og seksoghalvfjerdsindstyvende gang," Jensen, 2002).

” **Genren 'firkantet historie' er Louis Jensens egen opfindelse: Der er tale om et lille stykke prosalyrik med et fortællende og/eller beskrivende indhold.**

Hver af de firkantede historier fylder én side, og illustrationerne er (som sagt med undtagelse af den sidste bog) placeret i særlige afsnit. Denne kompositionsform giver ekstra opmærksomhed til bogstaverne og det grafiske udtryk. Indholdsmæssigt er der i nogle tilfælde tale om en kort afrundet fortælling, mens der i andre og oftere tilfælde er tale om beskrivelse af en stemning, en situation eller et aforistisk lærestykke. De korte tekster følger en fælles poetik, der inkluderer sproglig, fantasi og en mærkbar materialitet. Universet er som regel overnaturligt, og naturen er levendegjort på en humoristisk måde.

Naturen i de firkantede historier

En syv hundrede og seksoghalvfemsindstyvende gang spurgte jeg gulerødderne i min have, hvorfor de var røde. Også grønkålen spurgte jeg, og radiserne, men da ingen af dem kendte farverne, rystede de bare tavst på hovedet. Men pæren som sad oppe i træet og skrev en bog, fortalte mig det hele.

(Jensen, 2012, upagineret)

I Louis Jensens firkantede historier fungerer naturen generelt som et fascinerende sted. Historierne er ofte fyldt med groteske og uhyggelige skabninger, men af og til er idyllen en mere gennemgående modus, som man for eksempel ser det i denne artikels første eksempel, hvor blåmejse

skuer ud over de grønne marker. Humor og antropomorfe skikkelser finder man til gengæld både i eksemplet lige herover og i det tidligere citerede eksempel, hvor den rapkæftede tulipan bliver straffet af den sure mand, der lader sig provokere af blomsternes nyttesløse skønhed. I eksemplet med de tavse grønsager og den kloge pære stiller mennesket (jegfortælleren, der virker som forfatterens alter ego) sig mere åbent an over for naturen.

De firkantede historier er ikke sjældent placeret i haver og skove, og træer og blomster kan som også her i eksemplet spille en ganske central rolle som levendegjorte karakterer. Himmel og hav virker ofte som attråede miljøer, hvor meget liv finder sted. Gennem blandt andet de animerede og overnaturlige scenarier skabes en intertekstuel dialog med romantisk litteratur, for eksempel eventyr og sange af H. C. Andersen (1805-75). De talende ænder, tænkende træer og følede blomster hos Louis Jensen går i dialog med Andersen-tekster som "Den grimme Ælling", "Grantræet", "Sneedronningen" og "Hist hvor Vejen slaar en Bugt" (Andersen, 2003). Ligesom H. C. Andersen har Jensen en forkærlighed for et humoristisk og i nogle tilfælde tragikomisk blik på en omverden, hvor der både findes lykke og grusomhed i relationen mellem menneske og natur.

Generelt bliver naturen og elementerne fejret i Louis Jensens tekster som et centrum for frihed og glæde, hvilket også ligger i forlængelse af de romantiske forbilleder. Samtidig udfordrer kombinationen af naturlige og kulturelle elementer skellet mellem virkelighed og fantasi, herunder mellem virkelig og uvirkelig natur. En talende og skrivende pære eller en panderynkende and er et udtryk for engagement i natur, men jo også en markering af en human kultur og ikke mindst et menneskeligt sprog. Stemningen er generelt legende, og der foregår hele tiden en forhandling om, hvad der er ægte og uægte, og hvad der tilhører henholdsvis menneske og natur.

En tre hundrede og otteogtre-sindstyvende gang var der en and med en forfærdelig masse rynker i panden. Og da den aldrig sagde noget, men kun rynkede panden, tænkte alle de andre ænder, at den gik rundt og spekulerede dybt over livet og døden. Men det gjorde den ikke. Det var fødderne den tænkte på, andefødderne, som jo dog var ganske naturlige.

(Jensen, 2012, upagineret)

Naturen bliver portrætteret med såvel beundring som ironi, hvilket ses i ovenstående eksempel med anden, som lægger op til, at man griner af opmærksomheden på de store andefødder. Samtidig er dyret fremstillet i egen ret, idet andens historie udvikler sig på egne præmisser.

Fortælleren viser indlevelse i dyrelivet (med et forsøgsvist zoocentrisk perspektiv) og appellerer til sympati for den konkrete and og indlevelse i hele anderacen, som tænker så store tanker om liv og død. Fortælleren kan nok siges at overføre sine egne følelser på de antropomorfe ænder, men samtidig rejser han en interessant refleksion om, hvad henholdsvis det dyriske og det menneskelige består af. Hvad er egentlig naturligt, hvornår får en and ondt i fødderne, og vil smerten give anledning til panderynken? I teksten leges selvfølgelig også med den dobbelte betydning af andefødder (henholdsvis en ands fødder og en fodformet sko), og i denne dobbelthed forhandles netop relationen mellem natur og kultur.

Generelt fremstår dyr og planter mangfoldige i udtryk og indre liv. Nogle gange er de kloge, andre gange sjove og atter andre gange rimeligt fjollede, hysteriske, egoistiske eller groteske. Med den brede palet af portrætter bliver barnelæseren opfordret til at være nysgerrig over for forskellige naturelementer og måske endnu vigtigere: at se på naturen med et nuanceret og vekslende blik.

I de historier, hvor der optræder en jegfortæller, appellerer han oftest til læseren om at skabe en relation til forskellige naturfænomener, som det også ses i flere af de citerede eksempler. Naturen er fuld af spørgsmål, men også et sted, hvor man kan søge svar og balance. Dermed bliver det tydeliggjort, at historierne hviler på en ideologisk grundpræmis om fællesskab mellem natur og menneske, mellem nonhumane (her dyr og planter) og humane aktører. Dette budskab om forbundethed kan man kalde romantisk og måske endda sentimentalt eller naivt, men netop forbundetheden er en forudsætning for også at føle ansvar for naturen, hvilket igen er en komponent i det økologiske medborgerskab ifølge Massey & Bradford.

I det afsluttende eksempel herunder udtrykker jegfortælleren en stærk følelse af forbundethed. Han opsøger forskellige typer af natur i sin undren over tilværelsen, og det er ikke let at finde svar, men i selve hans søgeproces og refleksion ligger der en del afklaring og (livs)mening gemt. Undervejs titter humoren frem mellem spiste kødben og sildehaler.

En ni hundrede og enogfyrretyvende gang spurgte jeg græsset om altings hemmelighed, derefter katten og hunden, derefter kødbenet og sildens hale, som henholdsvis hunden og katten spiste. Dagen efter de 28 træer. Om søndagen de mindste sten. Om natten haven og månen. Om formiddagen lavede skyerne en båd og sejlede mig hen til svaret.

(Jensen, 2016, upagineret)

Potentiale i undervisningen

Louis Jensen er i sine fiktive historier inspireret af nonsens og eventyr. Pointen har således aldrig været, at Jensens naturskildringer skal læses som naturfaglige indslag eller realisme, men at læseren erfarer et poetisk sprog om natur. Det samme gælder for Lilian Brøggers illustrationer, som befinder sig meget langt væk fra en naturfaglig diskurs. Men selvom teksterne først og fremmest viser sig som konstruktioner af natur, kan de 1001 historier godt give konkrete perspektiver på og tanker om dyreliv, planter, himmellegemer og andre naturfænomener.

Man kan sige, at Jensen giver sprog (og Brøgger tilsvarende billedsprog) til og om natur, samtidig med at han undersøger selve sprogets mulighed for at udtrykke nogle af de paradokser, som kendetegner den natur, som vi mennesker oplever og erfarer: Naturen vises som smuk og sær, lillebitte og altomfattende, foranderlig og konstant, larmende og tyst, smuk og ulækker, indbydende og truende, fortsat selv remsen.

Et af målene for en økokritisk litteraturredidaktik er at lade elever opleve og fortolke kunstnerisk formede naturbilleder for at kunne diskutere og vurdere dem. Såvel ældre som helt ny børnelitte-

ratur har i den henseende virkelig meget at byde på (for flere forslag, se Skyggebjerg, 2023a og b). Med de 1001 firkantede historier er det oplagt at spørge, hvordan eleverne opfatter og tolker de naturbilleder, de ser. Hvordan opfatter de Louis Jensens fremstilling, værdisætning og brug af natur? Er historierne ens i synet på natur og relationen til mennesker, eller finder eleverne variationer? Hvordan flugter de konkrete historiers fremstilling og brug af naturen med deres egen? Og kan de bruge den overnaturlige fremstilling af naturen og de antropomorfe elementer til noget? Hvad vil der ske, hvis eleverne selv skal skrive og/eller tegne til firkantede historier, og en af bindingerne er, at deres fascination eller forhold til natur (dyr, planter, himmel, hav eller andet) skal være med?

” **Et af målene for en økokritisk litteraturredaktik er at lade elever opleve og fortolke kunstnerisk formede naturbilleder for at kunne diskutere og vurdere dem.**

Forskellige perioder, genrer og forfatterskaber fremstiller sameksistensen mellem natur og mennesker på forskellige måder. Derfor er et mål i den økokritiske litteraturundervisning også at vise eleverne, hvordan naturen i litteraturen bliver formet af samtiden, og hvordan billeder af naturen ændrer sig over tid. Når det gælder Louis Jensens 1001 historier, går de som allerede nævnt ofte i dialog med tidligere (romantiske) billeder af naturen og er i opposition til en påtaget neutral naturformidling. Her er alle muligheder for at inddrage andre tekster (poesi eller prosa) til sammenligning, såvel tekster, som Jensen åbenlyst er inspireret af, som tekster, hans eventyrlige og poetiske stil adskiller sig fra.

Litteraturundervisning i og med naturfremstillingen i Louis Jensens 1001 historier kan næppe alene kvalificere eleverne til det økologiske medborgerskab, der handler om at tage medansvar for forholdet til naturen i fremtiden (Massey & Bradford, 2011). Men ved at inddrage forskellige kulturelle perspektiver på natur styrkes forhåbentlig elevernes refleksion over, hvad natur overhovedet er for noget, deres indlevelse i andre arter og deres følelse af forbundethed med levende skabninger og landskaber, der findes omkring dem. Louis Jensens forsvar for de små og unyttige elementer i naturen, hans blik for groteske fænomener og væremåder (både dyriske og menneskelige) og hans formidling af beundringsværdige landskaber og himmelrum er alt sammen noget, som kan fortolkes, diskuteres og vurderes i et klasserum. Alt efter elevernes alder kan man tilsætte passende faglige abstraktioner og begreber, men det er ikke tvingende nødvendigt. At opleve tekster om natur med følelser og sanser er i sig selv en pointe.

Referencer

- Andersen, H. C. (2003 [1845]). *Eventyr og Historier I-III. H. C. Andersens samlede værker*. Gyldendal.
- Garrard, G. (2012). *Ecocriticism*. Routledge.
- Goga, N., Guanio-Uluru, L., Hallås, B. O., & Nyernes, A. (red.) (2018). *Ecocritical perspectives on children's texts and cultures: Nordic dialogues*. Palgrave Macmillan.
- Goga, N. (2019). Økokritiske litteratursamtaler: en arena for økt bevissthet om økologisk samspill? *Acta Didactica Norge*, 13(2), Art. 3, 21 sider. <https://doi.org/10.5617/adno.6447>
- Goga, N., & Larsen, M. E. (red.) (2021). *På tværs af Norden 2: Økokritiske strømninger i nordisk børne- og ungdomslitteratur*. Nordisk Ministerråds Publikationsserie.
- <https://www.norden.org/da/publication/paa-tvaers-af-norden>
- Jensen, Louis (1992). *Hundrede historier*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis (1995). *Hundrede nye historier*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis (2000). *Hundrede splinternye historier*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis (2002). *Hundrede firkantede historier*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis (2005). *Hundrede meget firkantede historier*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis (2007). *Hundrede helt & aldeles firkantede historier*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis (2009). *Hallo! Flere hundrede historier*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis (2012). *Halli! Hallo! Så er der nye firkantede historier*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis (2014). *Hurra og velkommen! Nye firkanter*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis (2016). *Så er butikken åben! Nye firkanter på alle hylde*. Illustreret af Lilian Brøgger. Gyldendal.
- Jensen, Louis og Lilian Brøgger (2016). *Der er ingen ende – altid en ny historie*. Gyldendal.
- Massey, G., & C. Bradford (2011). Children as Ecocitizens: Ecocriticism and Environmental Texts. I K. Mallan & C. Bradford (red.), *Contemporary Children's Literature and Film*. Palgrave Macmillan.
- Rasmussen, L. B. (2008). Playing with language and literature. Louis Jensen's 1001 stories. I *Book-bird*, 46(3), 30-37.
- Rousseau, J.-J. (1997 [1762]). *Emile eller om opdragelsen*. Gyldendal.

Thomsen, H. R. (2002). Er det for børn? – En undersøgelse af børns holdning til og vurdering af Louis Jensens Hundrede historier. I *Nedslag i børnelitteraturforskningen* 3. Roskilde Universitetsforlag.

Skyggebjerg, A. K. (2016). Fantastic tales and poetic square stories: important features in the Danish author Louis Jensen's literature for children. *Bookbird*, 54(4), 43-46.

Skyggebjerg, A. K. (2023a). Økokritik i litteraturundervisningen: Indføring og inspiration til tekstvalg og didaktik. I N. M. B. Lorenz, S. B. Larsen & J. Lieberkind (red.), *Dansk skud 5. Lærervejledning* (s. 132-137). Gyldendal.

Skyggebjerg, A. K. (2023b). 'Jävla Natur': Naturen som forgrund i aktuelle nordiske billedbøger. *DANSK 2023*/nr. 3, 26-28.

Skyggebjerg, A. K. (2024). Vad ska vi med naturen till? Ekokritiske perspektiv på bilderböcker. I K. Hermansson & A. Nordenstam (red.), *Rum för läsning: Att arbeta med litteratur i förskolan* (s. 21-37). Studentlitteratur.

Om forfatteren

Anna Karlskov Skyggebjerg er ph.d. og leder af Nationalt Videncenter for Læsning. Hun er tidligere lektor i børne- og ungdomslitteratur og litteraturdydidaktik på Aarhus Universitet (DPU). Hun har forsket og undervist i fantastisk litteratur, historiske romaner og faglitteratur samt i læremidler og børns fiktionsskrivning i fritiden. Udover videnskabelige bøger og artikler har hun udgivet en række læremidler til grundskole og læreruddannelse.

Faglige arrangementer

Har du lyst til at vide mere om, hvad der rører sig på læseområdet og få inspiration til din undervisning? Så afholder Nationalt Videncenter for Læsning løbende konferencer, workshops, webinarer og temadage. Læs om den enkelte aktivitet nedenfor, og tilmeld dig ved at klikke på datoen.

8. maj 2025, Aarhus

Læsekultur: Fra toddler til teen

Få ny viden om læsekultur, inspiration til litteraturredidaktik og strategier for læselyst på tværs af skole og dagtilbud. Forskere og praktikere med fingeren på pulsen deltager med oplæg. Mød Nina Christensen, Anna Karlskov Skyggebjerg, Irene Salling Kristensen, Kristiane Hauer, Marianne Eskebæk Larsen, Henriette Romme Lund og Gitte Storgaard Funch.

2. september 2025, København

Skriv med skrivestrategier

Elevs strategier for skrivning hører til de allermost effektive greb i undervisningen. Konkret kan det gøres ved tydeligt at rammesætte og stilladsere faser i skrivningen. På dette seminar deler vi erfaringer med strategibaseret skriveundervisning på tværs af fag. Du får viden om de metoder og principper for skriveundervisning, som udvikles netop nu i Nationalt Videncenter for Læsnings to projekter *Skrivesucces for elever i stavevanskeligheder* og *Lolland skriver*. Seminaret henvender sig til vejledere og lærere på mellemtrinnet og udskolingen.

19. september 2025, Aarhus

Temadag om økokritik

På denne temadag får du inspiration til at arbejde med økokritik og litteraturpædagogik. Kom med, når vi dykker ned i et overflødhedshorn af børne- og ungdomsbøger, forskning og litteratursamtaler med økokritiske briller. Temadagen henvender sig til lærere, læsevejledere, læreruddannelsen, bibliotekarer og kulturformidlere og er den anden i en række af arrangementer i tilknytning til Nationalt Videncenter for Læsnings tidsskrift *Viden om Literacy*, der formidler nyeste forskning og inspirerende praksisser inden for læsning, skrivning og sproglig udvikling.

29. september 2025, København & 3. oktober, Aarhus

Ordblind i fremmedsprogsundervisningen

Temadagens fokus er bedre deltagelsesmuligheder for ordblinde elever, studerende og kursister i fremmedsprogsundervisning. Du vil få konkrete bud på, hvordan undervisning kan imødekomme personer med læse- og skriveudfordringer, så ordblindhed ikke bliver en barriere for at udvikle et funktionelt fremmedsprog i tale og skrift. Temadagen henvender sig til alle, der arbejder med børn, unge og voksne i skriftsprogsvanskeligheder, fx fremmedsproglærere, special- og ordblindelærere, vejledere og studerende.

Scan qr-koden og få et overblik over alle faglige arrangementer.